

2012-mi suliffeqarneq

1. Sulineq pillugu kisitsisitigut paasissutissat

1.1 Tunuliaqut

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit 2011-mi suliffeqarneq pillugu paasissutissat nutarsarneqarput annertuumik – tassani nalunaarsuutit nu-taat peqqissaarunnerusallu tunngavigineqarput. 2011-mi suliffeqarneq pillu-gu paasissutissani siunertarineqarpoq kitsisitigut paasissutissat, naatsorsueri-aatsillu atorineqartut nunani tamalaani naatsorsueriaatsinut, ILO-p naatsorsu-eqqissaarnermik allaffeqarfianit maleruagassiorneqarsimasunut naleqqussaar-nissaat. Taamaaqataanillu 2012-mi suliffissaaleqineq pillugu paasissutissat 2011-mi suliffeqarneq pillugu paasissutissat nutarterneqarnerisa assinganik Naatsorsueqqissaartarfik nutarterivoq. Paasissutissanik nutarterinerup kingu-neraa suliffeqarfeqarnermi pissutsit pillugit paasissutissat nunat assigiinngit-sut akornanni periaatsit malillugit pitsaassusillit ataqatigiissumillu suliat piu-lernerat. Kisitsisitigut paasissutissat taakku marluk – suliffeqarneq pillugu ki-sitsisitigut paasissutissat aamma suliffissaaleqineq pillugu kisitsisitigut paasis-sutissat – immikkoortillugit saqqummersinneqartarput.

1.2 Najoqqutarisat

Qaammammut nassuiaatinik aammalu qaammammut nassuiaatinik suku-mumiisunik taaneqartartut kisitsisitigut paasissutissiornermi qitiusumik nalu-naarsuinermi tunngaviusarput, taakkuuppullu suliffeqarfiit qaammatikkaar-tumik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut nalunaarutigisartagaat. Qaam-mammut nassuiaatit suliffeqarfiit ataasiakkaat qaammammi tamakkiisumik akissarsianut aningaasartuutaat, taakkunanngalu qanoq annertutigisumik aki-leraarutaat suliffeqarfeqarnermullu akileraarutaat. Suliffeqarfiit qaammam-mut nassuiaataanni sukumiisuni aningaasarsiat akileraarutigineqartullu suli-sunut ataasiakkaanut agguarlugit nalunaarusiaapput. Qaammammut nassu-iaatit suliffeqarfimmut sammisuupput, qaammammullu nassuiaatit sukumii-sut inummut sammisuullutik, naatsorsukkallu taakku marluk qanimut immi-nut atasuupput.

Qulaani najoqqutatut nalunaakkat inuit suliffeqartut tamaasa tunngavis-sinngilai – soorlu namminersorlutik sullivimmik ingerlatsisut aamma sulisar-tut danskisut nalunaarsimasumik sulisitsisullit amerlasuut amigaataasut. Suli-sut sinneri nammineerluni nalunaarsuinerne inuit isertitaat aamma suliffi-uteqarnermut nalunaarsukkani isertitat A-t paasissutissartaat atorlugit ilan-

ngunneqarput, taakku atorlugit Naatsorsueqqissaartarfiup **inuit isertitaat pillugit nalunaarsuiffia** suliarineqarnikuvoq.

Sulisunut sinneruttunut ilanngunneqartunut atatillugu, qaammammut nassuiaatinut aamma qaammammut nassuiaatinut sukumiisunut tunngassuteqanngitsumik, aamma suliffeqarneq pillugu allaffinni **kommuneqarfiit suliffisarsiorlut nalunaarsugaat** naatsorsuinermit atorneqartarput.

Inuussutissarsiutit aalajangersimasut pillugit paasissutissat suliffeqarnermut akuliunnissaannut **Inuussutissarsiummik ingerlataqartunik nalunaarsuiffik (IIN)** atorneqartarpoq, tassani suliffeqarfiit nalunaarsukkat tamarmik immikkut inuussutissarsiuernerqartarput, suliffeqarfiup tunngaviusumik ingerlana naatsorsuutigalugu. Siornatigornit akerliusumik, inuussutissarsiummut inissiineq toqqaannartumik sulineq pillugu nassuiaasiamut nuunneqartarluni, saqqummiinermili uani inuussutissarsiutit naleqqunnerusumik taguusi gaapput, taamaalilluni IIN naleqqatigilluinnarunnaarlugu. Toqqarnerusunik taaguusersuerusulernerpeqquteqarpoq, suliffeqarfiit annerusut amerlanerit – pingaartumik aalisarnermut attaveqartut, taamatullu toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit aalisartunik sulisoqartut – IIN-mi inuussutissarsiutit allatut taaguusikkanik nalunaarsorsimasarnerat. Tamassuma kinguneraa, aalisarnerup iluani sulineq inorpallaamik nalilersorneqarsimasoq, inuussutissarsiutinilu allani sulineq – pingaartumik nioqquteqarnermit atortusiornermilu – pissuseqataanik annaakkamik nalilersorneqarsimasoq. Toqqarnerusunik taaguusiineq ima ingerlanneqarpoq, suliffeqarfiit inuussutissarsiutinut qaninnerusaannut aggornilersorlugit, assersuutitut imaalillugit, inuussutissarsiummi *”Aalisarneq, piniarneq nunalerinerlu”* aalisartut, piniartut nunalerisut aammalu aalisakkeriveqarfinni tunitsivinni taamatullu toqoraavinni sulisut ilanngullugit. Taamatullu *”Atortussiassanik”* inuussutissarsiorfinni sulineq piiiaffimmi sulisut saniatigut atortussiornermik suliaqarnerup iluani inunnik allanik sulisoqarmat soorlu ujarassiornermik misisuinermit.

Aalajangersimasumik najugaqavissut nassuiaasernissaannut, tassalu kisitsisitigut paasissutissiornermit inunnik nassuiaasersuinermit, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup **innuttaasunik nalunaarsuiffia** atorneqarpoq. Nalunaarsuiffik sulineq pillugu nunaqqatigiinnut paasissutissat kattutinnissaannut – najugaqarfinnut, utoqqaassutsinut suaassutsinullu aamma atorneqarpoq.

Pisortaqarfinni sulinerup naatsorsorneranut atatillugu Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik **kommunit isertitanut taarsiutitut tunniuttagai pillugit nalunaarsuiffimmik** peqarnera tulluarluinnarpoq. Nalunaarsuiffiup atorneratigut qaammammut nassuiaatit sukumiisut sulinermut tunngassuteqanngitsunut aningaasarsisitsisarnerit tunniussisarnerillu immikkoortinnissaat ajornarunnaarsissimmagut.

1.3 Naatsorsuinermi periuseq

ILO-p naatsorsueqqissaarnermut allaffianit periutsit nassuiaasiorneqarlutillu maleruagassiorneqarsimasut tunngaviginerullugit nalunaarsuisoqarpoq. Paasissutissat pigineqartut apeqqutaallutik nunani tamalaani periutsit malinneqartarput.

1.3.1 Sulinerup nassuiarneqarnera

ILO sulineq pillugu ima naatsumik nassuiaavoq, tassalu misissuiffiup pinerani inuit minnerpaamik nalunaaquttap akunnerani ataatsimi suliamik ingerlatsisimasut. Illuatungaattigulli misissuiffiup sivisussusia erseqqissumik nassuiarneqarani, innersuutaallunili, sivikitsuusariaqartoq – soorlu ulloq ataasiulluni imaluunniit sapaatip akunnera ataaseq. Innersuutigineqarportaaq, nunami pineqartumi pissutsit immikkut ittut tunngavigalugit sulisinnaasut utoqqaasusiata minnerpaaffilerneqarnera nassuiarneqassasoq. Akerlianilli ukioqqortunerpaaffissamut tunngatillugu innersuussisoqartoqanngilaq.

Naatsorsueqqissaartarfimmi, qaammammoortumik aningaasarsiat pillugit nalunaarsuutini (akunnermut nalunaarsuutiniunngitsoq), najoqqutarineqartuni ILO-p nassuiaatai naleqqutinngillat, taamaattumik Kalaallit Nunaanni sulinermut tunngasunik nassuiaatit naleqqussartariaqarsimapput. Kalaallit Nunaanni sulinermut tunngasunik nassuiaasiernerit ILO-mut sulinermut tunngasunik nassuiaasiornermut sapinngisaq tamaat assingutinniarneqarsimapput.

Paasissutissani atorneqartuni piffissaq naatsorsuiffiusoq qaammat ataasiuvoq, ILO-mit innersuussutigineqartumit takineruvoq tassa ILO-mit ulloq ataaseq imaluunniit sapaatip akunnera ataaseq innersuussutigineqarmata. Piffissap naatsorsuiffiup sivisunerunerata sunniinera annikillisinniarlugu, ILO-mit akunneq ataaseq sulinertut naatsorsuummut piumasaaqat sivitsorneqartariaqarsimavoq. Aammattaaq piffissaq isertitanut tunngaviusoq paasissutissanut ilaanngimmat sulinermi piffissaq atorneqartoq isertitallu naatsorsornissaannut nassuiaasiortoqartariaqarsimavoq.

Qaammatip ataatsip iluani minnerpaamik ulloq ataaseq sulisimagaanni sulisimasutut naatsorsuutigineqassaaq. Ullormut suliffiusumut akunnerit arfineq pingasut, sapaatit akunneri tallimat ingerlaneranni qaammammi ullut suliffiusut 20-iuppata ullormut 0,4 tiimit piffissami naatsorsuiffiusumi suliffigisimasariaqassallutik, taamatullu sapaatit akunneri marluk pineqarpata akunnerit marluk suliffigisimasariaqassallutik. Naatsorsuinerit SIK-mi aningaasarsiat minnerpaartaat tunngavigineqarput, pineqartuni aningaasarsiakinnerpaat amerlanerunissaat naatsorsuutigineqarmat. Tunngavilersuutit malilugit Naatsorsueqqissaartarfiup sulisumut nassuiaatai ukuupput:

- Inuk ukiup naanerani minnerpaamik 15-nik ukioqalereernikuusimasaaq
- Qaammammi pineqartumi inuk isertitaqarluni sulisimassaaq imaluunniit imaluunniit sulinikkut isertitaqarsimassaaq (tunikkut imaluunniit suliffiutimini iluanaaruteqarnikkut isertitai)

- SIK-ip Naalakkersuisullu isumaqatigiissutaat atuuttoq malillugu iliniarsimangitsut aningaasarsiassaat mikinerpaaq akunnerit arfineq pingasut isertitsissutigisimassavaa minnerpaamik tiimimut aningaasarsiarineqarsinaasut.

1.3.2 Nalunaarsuutit misissornerat

Paasissutissat nalunaarutini tunngavigineqartut allaffissornermi pilersinneqarsimapput, taamaattumik kisitsisitigut paasissutissiornermi amigaateqarsinnaassarpot. Assersuutigalugu akileraarnissamut tunngatillugu juunimi imaluunniit decembarimi aningaasarsisitsisimanerup nalunaarutigineqarsimanagera allaffissornermi apeqqutaavallaanngilaq, kisianni kisitsisitigut paasissutissiornermi pingaartorujussuovoq piffissaq eqqortoq nalunaarutigissallugu. Tamakku malittuannik pingaaruteqarluinnarsimavoq naatsorsukkat pitsaasusaat anguneqassapput nalunaarsuutininik annertuumik misissuesariaqarneq.

Qaammammut nassuiaatit sukumiisut malillugu aalajangerneqarsinnaanngilaq, akiliutaasoq sulinermit tunngasuunersoq, imaluunniit sulinermit tunnganani allamut tunngasumut isertitaanersoq. Isumaginninnermut tunniuttakkanik pisartagallit pillugit Naatsorsueqqissaartarfimmi allattuiffik atorlugu isumaginninnermik pisartagallit qaammatikkaarlugit misissuiffigineqartarput. Isumaginninnermut tunniuttakkanik pisartagallit kommuniinut immikkoortiterneqartarput, isertitaanullu immikkoortinneqartarput.

Ajornartorsiutip assinga inuussutissarsiutini allani atuuppoq, sulinermit tunngassuteqanngitsunut A-malillugu isertitatigut akiliutaasartunut tunngasoq. Ilimagisariaqarpoq, sulineq inuit sulinngitsut inuussutissarsiutinit pineqartunit akiliutisisartut amerlassusaannut naleqqiullugu annikitsuinnaasimanissaa, taamaattumik pensionskassinut napparsimanermit inuunermullu sillimasiisarfinni sulisut nalunaarsuusiami ilanngunneqanngillat.

Akiliutaasartut immikkut ittut, qaammatini arlalinni sulisimanermit tunngassuteqartut – soorlu sulinngiffeqarnermi aningaasarsiat aamma immikkut angusaqarnermi pissarsiat – piffissangaatsiaq atorlugu paasinarneqarput. Paasilluarumallugu inuup pineqartup ukiumi pineqartumi qaammatit suliffigisimasai tamakkerlugit misissuiffigineqarsimapput.

1.3.3 Inuutissarsiummik aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimangitsut sulisutulli naatsorsuutigineqartut

Nalunaarsuutininik misissuineq qulaani pisoq pereermat nalunaarsuutillu Naatsorsueqqissartarfiup inuuttaasut pillugit nalunaarsuiffianut ataatsimut ingerlanneqareermata, taamatullu nalunaarsuutit innuttaasunut najugaqavissunut 14-ileereersimasunut killilerneqareermata, nalunaarsuutit Naatsorsueqqissaartarfiup isertitat pillugit nalunaarsuiffianut ataatsimut ingerlanneqarput. Tamanna pivoq, sulineq qaammammut nassuiaatini aamma qaammammut nassuiaatini sukumiisuni erseqqissarneqanngitsut naatsorsukkanut ilanngunniarlugit. Sulinermit tassani inuit pineqartut tassaapput:

- Nalunaarsuiffimmi qulaani misissuineq malillugu pilersitaasumi inuk utaqqisaannaagallartumik sulineq pillugu sivisunerpaamik qaammatini arfinilinni sulisutut nalunaarsimasoq.
- Inuk isertitanut nalunaarsuiffimmi annertuumik (isertitat pillugit kisitsisunik paasissutissani isertitat ataatsimoortinneqarneranni deciilit nassuiaataat malillugit) A-malillugu isertitalittut nalunaarsimasuusaaq imaluunniit suliffiutimini annertuumik isertitaqarsimassalluni, siornatigut qaammammut nassuiaatit malillugit nalunaarsorsimannngitsumik (akissarsiaannngitsutut kingusinnerusukkulluunniit sulinermut tunngassuteqannngitsutut isertitatut). Qaqugu isertitat "anner-tuut" pineqartut qaammatit amerlassusaat tunngavigalugit killissarinerat allanngorartinneqassaaq, inuk pineqartoq sulisutut imaluunniit suliffissarsiortutut nalunaarsoriigaasimappat.
- Inuk qaammatini arlalinni suliffissarsiortutut nalunaarsortittartoq sulisutut isiginiarneqarsinnaanngilaq (tamanna kisimi inuussutissarsiummik aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimannngitsumut atuuppoq).

2012-mi inuussutissarsiummik aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimannngitsutut sulisutut agguaqatigiissillugu qaammammi ataatsimi 1.188-iupput, taakkunanga 569-it akissarsialiullutik 619-illu namminersortuullutik. Isertitanummi nalunaarsuiffimmi paasissutissaqannngilaq, sulisitsisuni kikkunni isertitat A-tut katersugaasimanersut, taamaattumik inuutissarsiummik aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimannngitsut akissarsiallit inuussutissarsiutini aalajangersimasuni "*Ilisimaneqannngitsutut*" qulequtsikkamik nalunaarsorneqarput. Suliffeqarfinni namminersortuni inuussutissarsiummik aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimannngitsut suliffeqarfiup (IIN-normua) atorlugu inissinneqarput. Suliffeqarfiit namminersortut suliffeqarfiup normuanik nalunaagaqarsimatinnagit, pineqartup nammineerluni nalunaarsuinermi tunisineq nalunaarsimappagu sulineq inuussutissarsiummut "*Aalisarnek, piniarneq nunalerinerlu*"-lu inissinneqartarpoq imaluunniit inuussutissarsiut "*Ilisimaneqannngitsut*", taamatullu suliffeqarfiup normuanik nalunaarsimasoqannngippat imaluunniit nammineerluni nalunaarsuiffimmi tunisinermik nalunaartoqarsimannngippat.

1.3.4 Sulineq pillugu nalunaarsuiffik

Nalunaarsuutit misissukkat inuussutissarsiummillu aalajangersimasumik ingerlatsisutut nalunaarsorsimannngitsut malillugit sulineq pillugu nalunaarsuiffik pilersinneqarpoq, sulineq pillugu kisitsisitigut paasissutissanut tunngaviuvoq. Nalunaarsuiffik innuttaasunut najugaqavissunut nalunaarsuiffiuvoq – ukiup pineqartup aallaqqaataani naanerani Kalaallit Nunaanni najugaqartut aamma ukiup naanerani 15-ileereersimasut nalunaarsorneqarsimapput. Tabel 1.1-mi pineqartut amerlassusaat immikkoortillugit takuneqarsinnaapput, ataatsimut amerlassusaat innuttaasunut najugaqavissunut tunngavoq. Tabelittaaq takutippaa, ukiup naanerani amerlassuttip 3-4 pct.-ia innuttaasunut najugaqavissunut tunngasuunngitsaq.

Tabel 1.1 Innuttaasut najugaqavissut

	2008	2009	2010	2011	2012
Innuttaasut ukiup aallartinnerani, ukiukinneq 14	44.066	44.143	44.557	44.815	45.214
Innuttaasut ukiup naanerani, ukiukinneq 15	43.187	43.625	43.925	44.251	44.234
Najugaqavissut, ukiukinneq 15	41.623	41.952	42.315	42.675	42.855

Sulineq pillugu nalunaarsuiffimmi paasissutissat makku pigineqarput; akissarsiat, akileraarutinit tunngasut aamma suliffigisap inuussutissarsiummi sorsorlernerisarsiat, taamatullu paasissutissartaqarluni pineqartup atorfininnera suliffigivisatut imaluunniit saniatigoorisatut suliffiuersorq. Atorfik qaammammi pineqartumi aningaasarsiffiginerpaasimasatut nalunaarsimasaq tassaavoq suliffigivisaq, suliffiit allat qaammammi pineqartumi saniatigut sulinertut nassuiarneqarput. Nalunaarsuiffimmi aamma inooqatigiinnut sinerissamilu agguataarsimanermut paasissutissanik peqarpoq

1.3.5 Kisitsisaataasivik

Sulineq pillugu nalunaarsuiffik tunuliaqutigalugu Naartsorsueqqissaartarfiup kisitsisaataasivianut matricet arfineq marluk pilersinneqarput (<http://bank.stat.gl>), taakkunatigut periarfissaqalerluni sukumiisumik sulineq pillugu naatsorsukkanik aallersinnaaneq. Sulineq pillugu saqqummersitamit tabelit titartakkallu matricet pineqartut malillugit pilersitaapput, tabelit titartakkallu najoqqutaasigut nalunaagaapput matricep pineqartup internet-adressia.

1.4 Najoqqutassatut nalorninaateqarsinnaasut

Nalunaarsuiffiit, kisitsisitigut paasissutissiornermi tunngaviliisuusut, allaffissormikkut nalunaarsuutinit annertuunit pilersitaasut, soorunami nalorninaateqarsinnaasunik akoqarsinnaasarput. Taakkunani pingaarutillit uani saqqummiunneqassapput.

Kisitsisitigut paasissutissiorneq tamavimmi sulisitsisut qaammatikkaartumik aningaasarsit allallu pillugit nalunaarutaannit tunngaveqartumik pilersitaasarmat, nalunaarutigineqartut ilumut eqqorluinnartuunersut, naatsorsuutit pitsaassusaasa aallaavigilluinnarpaat. Taamaattumik suliffeqarfinni ataasiakkaani aningaasarsisarfiit pisarnerinik periaaseqarneq nalonisitsilernermik malunnaatilimmik pilersitivoq. Nalunaarsuutit misissorneri pillugit allaaserisami nalunaarsukkat inaarnerini ajornartorsiut tamanna malugineqavissorpoq. Ingammik immikkut ittunik akissarsiat ataasiakkaat uppernarsarniarnerannut piffissaaluit atornerqarput, qaammatini arlalinni sulisimanermut tunngasut soorlu sulinngiffeqarnerisutit aamma immikkuullarissumik angusaqarsimanermi aggornerisat. Nalunaarsuutit annertussusiannut katitigaanerannullu peqquteqartumik naatsorsuutigisariaqassaaq, ataasiakkaatigut immikkut ittunik akiliinerit ilaatigut uppernarsineqarsinnaangitsut arlaqarnissaat taakku nalorninaateqarsinnaasutut isigisariaqarput. Tamanna qularnangitsumik annertunerisumik qaammatikkaartumik akissarsiat katinnerinut sunniuttussaavoq, kisiannili naatsorsuutigisariaqarpoq, akornutitut pineqartoq sulineq pillugu naatsorsukkanut sunniuteqarpallaarnaviangitsorq. Anin-

gaasarsiat decembarimi katinnerisa kukkunersiornissaat pingaaruteqarne-
rusarpoq, qaammammimi tassani sulinngiffeqarnersiutsissat pisarneq malil-
lugu nalunaarsorneqartarmata. Taamaattumik qaammammi tassani akissar-
siat – tassalu kvartali sisamaanni – akissarsiat annertunaagaasarlutik. Kvarta-
linilu allani akissarsiat katinneri taava annikinaagaasarsimasallutik. Taamaat-
tumik kvartalini agguaqatigiissillugu qaammammut aningaasarsiat kisitsi-
saasa assersuunna mianersortumik suliassaasarlutik.

Nalorninaateqarsinnaasutut taaneqarsinnaasutut ipput pisortaqarfiit iserti-
tanut taarsiutitut akiliutaasa nalunaarsorneri, nalunaarsuutit misissornerini
kommunit sulinermut sanilliunneqarsinnaasutut akiliutigisartagaat akissar-
siaanngitsut immikkulli paasiniarlugit inissittariaasut. Isertitanut taarsiutitut
akiliutit qaammatinut nalunaarsuiffinnut tunngassuteqartariaqanngillat;
Assersuutigalugu akiliutit qaammatini arlalinni nalunaarsuiffimmiissinnaa-
sarput. Nalunaarsuutit katitigaanerat peqputaalluni najoqqutassatut nalor-
ninaateqarsinnaasutut, isigisariaqassapput naak peqquissaarluinnartumik iluar-
sinissaat anguniarlugu misisorneqarsimagaluartut.

Suliassap taama isikkoqarnera pissutaalluni suliambut ilanngussanik atas-
sutilinnik nalorninaateqartoqarpoq. Nammineerluni nalunaarsuutini – tassalu
isertitanut nalunaarsuiffiit – ukiumoortumik naatsorsugaasarput, nalunaar-
suutit taakku malillugit sulinermut ilanngussat qanga pisarnersut nalunaar-
sussallugit ajornarpoq. Inuk ataaseq qaammatit amerlanngitsut ingerlaneran-
ni akissarsianik annertungaatsiartunik ukiumut katersugaqarsinnaavoq, taa-
maassimappat pineqartoq ukiumi pineqartumi qaammatit aqqaneq marluk
tamakkerlugit sulisimassasoq kukkulluni paasineqarsinnaalluni. Paarlattua-
nilli inuk ataaseq qammatit aqqaneq marluk tamakkerlugit sullattaarsima-
sinnaasarpoq, sulinerminili isertitai ikittuinnaappata ilanngunneqanngit-
soorsimasinnaavoq.

Sulisitsisup inuussutissartinut ingerlatanut nalunaarsugai Kalaallit Nunaanni
Suliffeqarfeqarneq pillugu nalunaarsuiffiup aggornilersugai malillugit inis-
sitertussaammata, sulinerup inuussutissarsiuutinut inissitersimanerata qa-
noq eqqortiginera, suliffeqarfiillu ataasiakkaat IIN malillugu qanoq eqqor-
tigisumik inuutissarsiuutinut inissisimanersut aggornilersuinerup eqqorluin-
narnera takutissavaa. Tamatumuuna IIN pingaarnertut equussisutut isigi-
sariaqarpoq. Immikkoortiteriaaseq tamanna malunnaatilimmik killilersuivoq,
suliffeqarfiit assigiinngitsunik ingerlatallit nalunaarsornerini ersilersartumik,
inuussutissarsiuutit eqqortumik nalunaarsorneqassappata inuussutissarsiuutinut
assigiinngitsunut immikkoortitersimasariaqaraluartut immikkoortiterlugit inis-
sinneqarsinnaanngimmata. Nalorninaateqarsinnaasoq pineqartoq immikkoor-
tuliamilu 1.2-mi allaaserineqartoq misilillugu annikillisarniarneqarpoq IIN-p
aalajangersimavallaartumik inuussutissarsiuutinik aggornilersuisimanerata
qimaterneratigut.

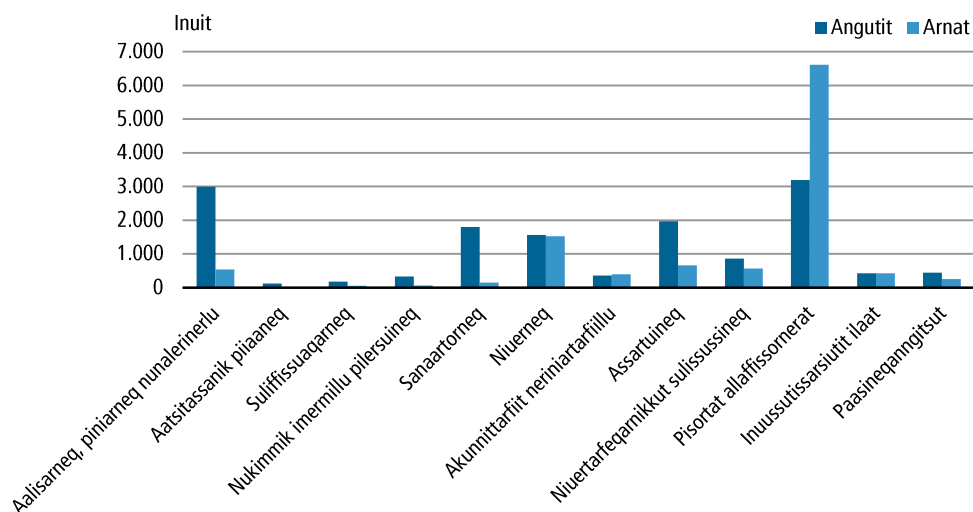
Pisortani sulisitsisoqarfiit annerit tassa Namminersortut kommuneqarfiillu,
taakkunani sulinermut ingerlatsiviit annertuut arlalissuit soorlu ilinniar-
titsineq, peqqinnissaqarneq allaffissorfiillu ingerlanneqarput. Sulisitsisutulli
akissarsiaqartitsisutut ataatsimut sulisitsisutut ingerlapput, taamaattumik
sulineq immikkoortuni ataasiakkaani – nalunaarsuutinut atorneqartunut –

ingerlatat malillugit inuussutissarsiutinut aggulussinnaanngillat. Sulisitsisuni taakkunani sulineq tamarmiusoq *"Oqartussani allaffissorneq sullissinerlu"*-mik immikkoortortaligaavoq.

2. Suliffeqarnermi pingaarnerusut

Sulineq pillugu nalunaarsuiffik tunngavigalugu suliaasut kapitalimi uani qitiusumik naatsorsukkat takutinneqarput. Kisitsisit Kisitsisaataasivimmi (<http://bank.stat.gl>) kisitsisit tunngavigalugit titartakkat tabelillu tamarnik suliaapput, kisitsisaataasivimmi matricet arfineq marluk suliffeqarnermut tunngasunik peqqissaartumik sulianik kisitsisinik imaqartut nassassaapput (immikkoortumi "Suliffeqarnermi pissutsit"-ni takuneqarsinnaallutik.

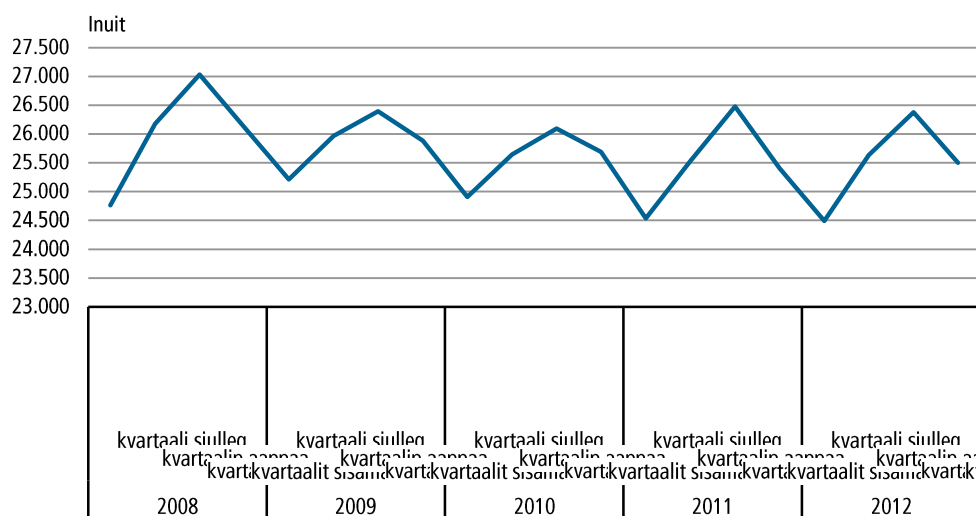
Titartagaq 2.1 2012-mi pingaarnertut suliffiit suaiaassutsimut inuussutissarsiutinullu aalajangersimasunut immikkoortillugit

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB1>.

Titartakkami 2.1-mi takutinneqarpoq pisortat suliffeqarfiutaani sulisut amerlasoorujussuusut – ingammik arnat eqqarsaatigalugit. Pisorta qarfinni sulisunit 60 pct.-it arnaapput. Angutit akornanni pisorta qarfinni sulisusut aamma amerlanerpaajupput – kisiannili arnanit pisorta qarfinni sulisunit amerlatiginatik – anguterpassuitaaq aalisarnermi sulisorineqarput.

Titartagaq 2.2. 2008-miit 2012-mut sulineq kvartalinut immikkoortillugu

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB2>.

Titartakkami 2.1-mi takusassaapput, sulineq aalajaatsumik ukiumut rytmeqartoq. Titartakkap ersersippaa ukiup ilaatigut malunnaatilimmik nikerarnej, tassalu kvartalip pingajuanni inuit 2.000 tungaannut amerlanerit sulisartut, tassa ukiumi sulinerup qaffasinnerpaaffia, kvartalimut siullermut sanilliullugu sulineq appasinnerpaavoq. Ukiup nikerarneri annertussusaat ukiumit ukiutum allanngorarpoq.

Tabel 2.1

2012-mi suliffik pingarneq, inuussutissarsiutinut aalajangersimasunut kommuninullu immikkoortillugu

	Kommune Kujalleq		Kommuneqarfik Sermersooq		Qeqqata Kommunia		Qaasuitsup Kommunia	
	Amerlas-suseq	Pct.	Amerlas-suseq	Pct.	Amerlas-suseq	Pct.	Amerlas-suseq	Pct.
Tamarmik	2.911	100,0	10.515	100,0	4.523	100,0	7.414	100,0
Aalisarnej, piniarnej nunalerineq ..	283	9,7	680	6,5	652	14,4	1.916	25,8
Atortussalerineq	106	3,6	26	0,2	3	0,1	8	0,1
Atortussiornej	6	0,2	140	1,3	35	0,8	51	0,7
Nukik – imermillu pilersuineq	52	1,8	141	1,3	49	1,1	148	2,0
Illuliornej sanaartornerlu	224	7,7	850	8,1	463	10,2	412	5,6
Niuernej	363	12,5	1.170	11,1	627	13,9	926	12,5
Akunnittarfeqarneq								
neriniartarfeqarnerlu	98	3,4	315	3,0	111	2,5	232	3,1
Assartuineq	277	9,5	1.325	12,6	509	11,3	510	6,9
Niuertarfeqarnikkut sullissineq	105	3,6	755	7,2	255	5,6	191	2,6
Pisortat allaffissornerat								
sulissussinerallu	1.238	42,5	4.206	40,0	1.593	35,2	2.766	37,3
Sulissussinikkut sulinerit allat	92	3,2	494	4,7	130	2,9	127	1,7
Nalunaagaanngitsut	66	2,3	412	3,9	96	2,1	126	1,7

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB3>.

Tabeli 2.1-p takutippaa inuussutissarsiutit immikkoortulersorneranni kommunit akornanni ilaatigut allanngorarnejartoq. ”Pisortat allaffissornerat sullissinerallu” tassaavoq kommuneqarfinni sisamaasuni inuussutissartitut ingerlanerqarnerpaajusoq, kisianni assersuutitut ”Aalisarnej, piniarnej nunalerinerlu” Qaasuitsup Kommuniani annertuneroqisumik ingerlanneqarpoq, inuussutissarsiummi sulinerup sisamararterutigaa, kommuneqataasunimi pingasuni taama ingerlaaneqanngimmat. Maluginiagassaavortaaq, Kommune Kujallermi najugaqartuummata ”Atortussalerinermi”-mi sulisut amerlanersaat.

Tabel 2.2

**Suliffik pingarneq qaammammut akissarsiat aamma
immikkoortortaqarfinnut inissillugit**

	Pingaarnertut suliffinnik ingerlatsisut amerlassusaat qaammammut agguaqatigiissillugit			Pingaarnertut sulinermi qaammammut akissarsiat agguaqatigiissillugit (kr.)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Nuna tamarmi	25.583	25.489	25.501	23.552	24.515	25.227
Nanortalik	703	685	676	17.667	18.631	19.063
Qaqortoq	1.510	1.530	1.493	21.867	22.442	23.044
Narsaq	779	782	742	21.442	22.144	22.344
Ivittuut	87	86	36	40.992	40.257	40.679
Paamiut	707	674	678	19.556	20.907	21.293
Nuuk	8.377	8.515	8.707	29.489	30.149	30.662
Maniitsoq	1.514	1.517	1.507	20.370	21.314	22.098
Sisimut	3.106	2.978	3.015	22.352	23.948	24.344
Kangaatsiaq	421	397	391	15.829	16.452	17.125
Aasiaat	1.410	1.417	1.409	20.762	20.495	20.965
Qasigiannugit	611	608	570	18.788	19.186	19.654
Ilulissat	2.340	2.336	2.273	21.678	23.357	24.910
Qeqertarsuaq	377	372	362	21.549	22.646	24.476
Uummannaq	1.082	1.044	1.068	18.589	20.312	21.180
Upernavik	1.084	1.061	1.085	17.760	18.612	20.764
Qaanaaq	272	253	256	15.596	16.237	16.519
Tasiilaq	916	947	941	18.731	19.174	19.303
Illoqortoormiut	164	154	154	18.273	20.436	20.231

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik <http://bank.stat.gl/ARNBFB4>.

Tabel 2.3

**2012-mi sulineq utoqaassutsinut aalajangersimasunut immikkoortilugu
innuttaasunut tamarmiusunut sanilliullugu**

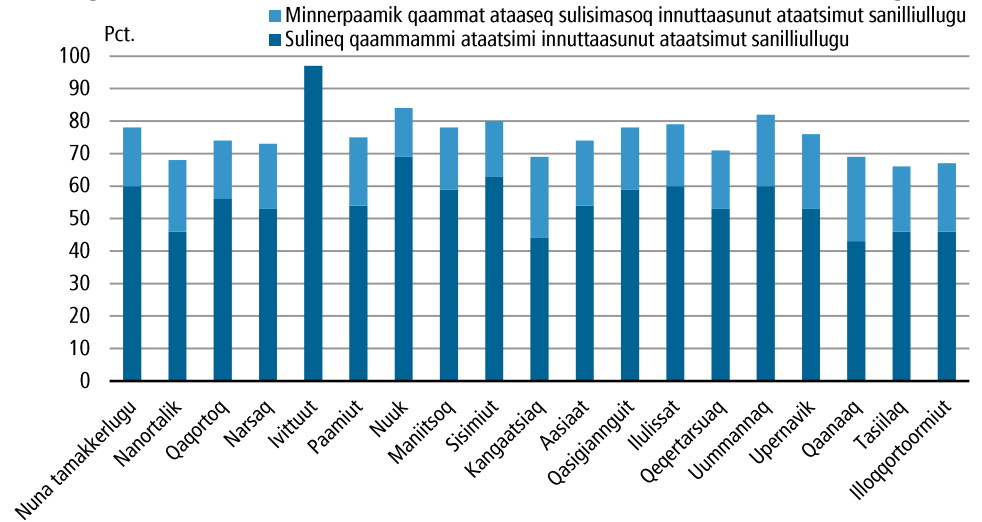
Tamarmik	Innuttaasut tamarmik		Minnerpaamik qaammat ataaseq sulisimasoq		Sulineq qaammammut agguaqatigiissillugu	
	Amerlassuseq	Pct.	Amerlassuseq	Pct.	Amerlassuseq	Pct.
Tamarmik	42.855	33.405	78	25.501	60	
15-19 ukiullit	4.044	2.540	63	1.109	27	
20-24 ukiullit	4.478	3.806	85	2.390	53	
25-29 ukiullit	3.879	3.397	88	2.438	63	
30-34 ukiullit	3.628	3.241	89	2.613	72	
35-39 ukiullit	3.041	2.781	92	2.323	76	
40-44 ukiullit	3.822	3.462	91	2.877	75	
45-49 ukiullit	5.397	4.750	88	4.000	74	
50-54 ukiullit	4.603	3.951	86	3.304	72	
55-59 ukiullit	3.434	2.742	80	2.302	67	
60-64 ukiullit	2.387	1.709	72	1.429	60	
64-t sinnerlu-git ukiullit	4.142	1.026	25	715	17	

Najoqqutaq: Statistikbanken. <http://bank.stat.gl/ARNBFB5>.

Tabeli 2.3-ip takutippaa utoqaassutsinut aalajangersimasunut immikkoortitat annertuumik assigiinngissusaat. Takuneqarsinnaasutut 2012-mi 25-niit 49-nut ukiullit 90 pct.-iisa missaat ukiup ilaagut sulisimapput, paarlattuanik innuttaasut 64-ileereersimasut sisamararterutaannaralugit. Tabelip ersersip-paattaaq, innuttaasut akornanni amerlangaatsiartut suliffeqarnermut aalajangersimannikkaluartumik attaveqartut, tassa 14-ileerersimasut qaam-

mammur agguaqatigiissillugu 60 pct.-ii sulisimammata, kisiannili innuttaasut 78 pct.-ii ukiup ingerlanerani minnerpaamik qaammat ataaseq sulisimapput.

Titartagaq 2.3 2012-mi sulinerup annertussianut immikkoortillugu

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB6>.

Titartakkap 2.3-ip takutippaa, innuttaasunit tamarmiusunit 14-ileereersimasunit, 2012-mi ukiup ingerlanerani agguaqatigiissillugu sulisimasut imaluunniit minnerpaamik qaammat ataaseq sulisimasut. Tungujortut qaamasut agguaqatigiissillugu sulisinnaasutut inissisimasut taaneqarsinnaapput. Malugisasaavoq, Nuup immikkoortuani (Ivittuut pinngikkaanni) sulinerup inissisimamnera qaffasinnerpaajusoq – ingammik malunnartumik, qaammammur agguaqatigiissitsigaanni. Aammalu nalunaarneqassaaq, sulinerup agguaqatigiissillugu annertussia Nanortalip, Kangaatsiap, Qaanaap, Tasiilap Illoqqortoormiullu immikkoortuini nunami immikkoortunut allanut sanilliullugu malunnaatilimmik appasinnerummata.

Tabel 2.4

Pingaarnertut suliffik akissarsiallu inuiaassutsinut immikkoortillugu

	Pingaarnertut suliffiit amerlassusaat qaammammur agguaqatigiissillugit			Pingaarnertut suliffimmi agguaqatigiissillugu qaammammorsiaq (kr.)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Tamarmik	25.583	25.489	25.501	23.552	24.515	25.227
Danmark (Kalaallit Nunaanni inunngortut)	21.892	21.764	21.775	20.682	21.623	22.345
Danmark (Nunami allami inunngortut) ..	3.352	3.348	3.315	41.180	42.258	43.025
Nunat Avannarliit	106	112	124	50.373	55.133	52.803
Europa	80	75	75	36.238	33.768	36.701
Afrika	4	9	9	..	20.542	25.213
Amerika	20	20	23	30.919	29.975	32.632
Asia	129	161	181	21.707	20.311	21.406

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB7>

Tabel 2.5

2012-mi pingaarnertut suliffinni sulisut amerlassusaat qaammammut agguaqatigiissillugit inuiaassutsinut inuussutissarsiutinullu aalajangersimasut immikkoortillugit

	Danmark (Kalaallit Nunaanni inunngortut)	Danmark (Nunami allami inunngortut)	Nunat Avannarliit	Europa	Afrika	Amerika	Asia
Tamarnik	21.775	3.315	124	75	9	23	181
Aalisarnej, piniarnej nunalerineq ...	3.360	154	10	2	1	0	6
Atortussalerineq	123	19	1	0	0	0	0
Atortussiornej	188	41	1	1	0	2	0
Nukik – imermillu pilersuineq	307	77	2	3	0	1	0
Illuliornej sanaartornerlu	1.523	396	24	6	0	1	3
Niuernej	2.768	284	6	2	1	0	26
Akunnittarfeqarnej neriniartarfeqarnerlu	536	109	5	11	1	0	95
Assartuineq	2.146	419	39	10	0	3	12
Niuertarfeqarnikkut sullissineq	1.005	387	5	4	1	2	21
Pisortat allaffissornerat sulissussinerallu	8.612	1.111	24	30	4	13	10
Sulissussinikkut sulinerit allat	722	106	3	2	2	1	7

Najoqqutaq: Kisitsisaataasivik. <http://bank.stat.gl/ARNBFB7>

Tabeli 2.4 aamma 2.5-ip takutippaat nunami allamiut nunatsinni nunaqalivissimasut akornanni sulineq. Mianersuussineq pillugu nunani allamiut nunavissuarnut agguataagaapput – taamaattoq nunani avannarlerni innuttaasut ataatsimoortillugit inissitaapput. Taamatullu danskesut innuttaassullit inunngorfii malillugit immikkoortitaallutik.

Signatur forklaring:

- ... Oplysninger foreligger ikke
- .. Oplysninger for usikre til at angives eller diskretionshensyn
- . Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- 0 Mindre end halvdelen af den anvendte enhed
- Nul
- * Foreløbigt eller anslået tal

Eventuel henvendelse

Søren W. Børgesen
E-mail: swbo@stat.gl

Suliffeqarnermi pissutsit

Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Tlf.: +299 34 57 70 · Fax: +299 34 57 90
www.stat.gl · e-mail: stat@stat.gl

